

ГОТРА В.В., д-р. екон. наук, проф. ДВНЗ «УжНУ»
ІГНАТКО М.І., аспірант ДВНЗ «УжНУ»

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АГРОПРОМИСЛОВОГО ВИРОБНИЦТВА ШЛЯХОМ ОПТИМІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Основними механізмами розвитку сучасної економіки є ринок і конкуренція. Функціонування ринку буде тим ефективніше, чим інтенсивніша конкуренція на ньому і чим кращі створені умови для її прояву.

З моменту набуття Україною повноправного членства в Світовій організації торгівлі постала необхідність дотримання основних умов угод СОТ і виконання домовленостей, досягнутих у ході переговорного процесу щодо вступу України до СОТ з таких напрямків: доступ на ринок сільськогосподарських і продовольчих товарів; державної підтримки сільського господарства; санітарних і фітосанітарних заходів; експортної конкуренції в сільськогосподарській і продовольчій торгівлі. Дотримання зазначених положень і посилення міжнародної конкуренції можливе лише на основі активізації інноваційної діяльності суб'єктів господарювання агропромислового виробництва, оскільки без цього стає неможливим забезпечення їх сталого розвитку та

економіки в цілому.

Саме інновації виступають основним інструментом, умовою підвищення ефективності виробництва вітчизняних аграрних товаровиробників. Створення та практичне впровадження різного роду інновацій є невичерпним джерелом накопичення різноманітних змін. С. Ілляшенко відзначає з цього приводу, що саме інноваційна діяльність, сутність якої складається у створенні, впровадженні і поширенні інновацій, позначається на всіх аспектах розвитку людського суспільства, змінює навіть середовище життя і діяльності людини, способи забезпечення її існування та розвитку [6].

Найефективнішими способами активізації інноваційного розвитку в аграрному секторі економіки, виходячи зі здійсненого аналізу існуючих і потенційних проблем, є формування та реалізація державної політики інноваційного розвитку агропромислового виробництва, відповідно до якої державні органи влади матимуть можливість застосовувати нові ринкові інструменти щодо підтримки та розвитку інноваційної діяльності аграрних підприємств, а саме: удосконалення земельних відносин (створення ринку землі); розробка та вдосконалення загальними зусиллями інноваційних програм; активізація інноваційної діяльності у сфері оподаткування; формування відповідної інфраструктури ринку сільськогосподарської продукції; розв'язання проблеми розвитку сільських територій [8].

Становлення конкурентних відносин в економіці України має своєрідний характер. Їх формування відбувалося за умов реформування монополізованої одержавленої власності, відсутності основних інститутів ринку, ринкової інфраструктури, чіткого законодавчого та нормативного забезпечення. Ці процеси мали й мають свою специфіку, що вплинула на розвиток конкуренції в економічному житті країни та зумовила певні її особливості.

В аграрному секторі економіки конкуренції також властиві певні особливості, які пов'язані з особливостями самого сільського господарства. Так, по-перше, вона проявляється в умовах невідповідності попиту і пропозиції на сільськогосподарську продукцію. Внаслідок загострення кризи в економіці України відбулося різке скорочення обсягів виробництва окремих видів сільськогосподарської продукції, особливо продукції тваринництва. Через це на сьогоднішній день по багатьох важливих видах

продукції (м'ясо, молоко, овочі, фрукти) попит значно перевищує пропозицію. По-друге, недостатня пропозиція сільськогосподарської продукції гарантує майже повну її реалізацію за досить високими цінами без особливого суперництва, а тому конкуренція, за умов відсутності будь-якої боротьби з боку товаровиробників, не виконує своєї найголовнішої функції – стимулювання розвитку виробництва і науково-технічного прогресу. По-третє, конкуренція, як відомо, є певним механізмом координації виробництва, який діє через систему цін і ринків. В аграрному секторі ця координація не може здійснюватись тільки шляхом врахування коливань цін під впливом попиту і пропозиції. Успішна дія цього механізму можлива лише при здійсненні регулюючої ролі держави. По-четверте, методи конкуренції в аграрному секторі також мають свою особливість [10]. По-п'яте, аграрний сектор охоплює таке виробництво, в якому можуть діяти одночасно всі види конкуренції: досконала, монополістична, олігополістична, чиста монополія [5, с. 44-45].

Таким чином, конкуренція в економіці України, зокрема в сільському господарстві, характеризуються великою кількістю унікальних чинників та особливостей, урахування яких необхідне для створення і реалізації ефективної конкурентної політики держави. Конкурентна політика на сучасному етапі передбачає здійснення комплексу заходів щодо формування ефективного конкурентного середовища, зменшення частки монопольного сектора в економіці України, удосконалення правил конкуренції, впровадження сучасних методів державного регулювання діяльності суб'єктів природних монополій, зменшення частки монопольного сектора у внутрішньому валовому продукті, захисту і підтримки конкуренції, розвитку її інституційного забезпечення. Конкуренція нерозривно пов'язана з конкурентними перевагами підприємства, які підтримуються та розвиваються завдяки постійним нововведенням, змінам, поліпшенням, що можуть впроваджуватись у будь-яку сферу діяльності підприємства і стосуються створення його цінності. Вони виникають тоді і там, де виникає і розвивається конкуренція [3].

Механізм реалізації інноваційного потенціалу агропромислового виробництва України включає набір складових інноваційної спрямованості розвитку агропромислових формувань, інфраструктуру ринку інновацій, методи та принципи реалізації

інноваційної політики держави, інструменти активізації інноваційних перетворень в галузі.

За даними вітчизняних дослідників, сьогодні інноваційний потенціал сфери агропромислового виробництва реалізується на 5-7 %, в той час, коли в зарубіжних країнах цей показник становить понад 55- 60 % [1].

Внаслідок цього, все більшої актуальності набуває проблема розробки і реалізації стратегій, методів, інструментів і практичних заходів здійснення інноваційної діяльності, які в сукупності реалізуються у складі механізму інноваційного розвитку підприємств [7].

Інноваційні підходи до розвитку аграрної сфери є вагомим стимулятором зростання національної економіки в цілому та засобом вирішення різноманітних соціально-економічних та глобальних викликів як у розвинених країнах, так і країнах, що розвиваються. Особлива потреба в них виникає у період, коли економіка країни перебуває на етапі подолання економічного спаду [2]. За таких умов система державних пріоритетів повинна спрямовуватися на формування інноваційного потенціалу в усіх сферах суспільного розвитку, зокрема і в аграрному секторі, акцентуючи при цьому увагу на відтворенні людського капіталу, зростанні капіталізації ринкової вартості компаній, що здійснюють інноваційні розробки.

Список літератури: 1. Березіна Л.М. Інноваційна політика підприємств АПК : тактичні і стратегічні аспекти / Л.М. Березіна // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2013. – № 4. – С. 121-127 2. Готра В.В. Сучасний стан та проблеми інноваційного розвитку аграрного сектору України/ В.В. Готра //Актуальні проблеми економіки. – 2014. – 6. – С. 79-84. 3. Гуторова, І.В. Конкуренція як економічна категорія та її особливості в аграрному секторі економіки/ І.В. Гуторова //Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. – 2016. – 3 (53). – Ч. 3. 4. Економічна теорія: політекономія: Підручник / [В.Д. Базилевич, В.М. Попов, К.С. Базилевич, Н.І. Гражевська]; За ред.: В.Д. Базилевич. – 6-те вид., переробл. і допов. – К.: Знання-Прес, 2007. – 719 с 5. Збарський В.К. Конкурентоспроможність високотоварних сільськогосподарських підприємств / В.К. Збарський, М.А. Місевич; за ред. професора В.К. Збарського. – К.: ННЦ ІАЕ, 2009. – 310 с. 6. Ілляшенко С.М. Управління інноваційним розвитком: проблеми, концепції, методи / С.М. Ілляшенко. – Суми : ВТД “Університетська книга”, 2003. – 278 с. 7. Крюкова І.О. Формування механізму реалізації інноваційного потенціалу бізнес-суб’єктів сфери агропромислового виробництва / І.О. Крюкова //Актуальні проблеми інноваційної економіки. – 2016. – 2. – С. 27-35. 8. Левченко Н.М. Форми та методи державної підтримки інноваційного розвитку АПК / Н.М. Левченко // Актуальні проблеми державного управління. – 2010. – (2). – С. 87-96. 9. Лузан Ю.Я. Організаційно-економічний механізм забезпечення розвитку агропромислового виробництва України: теоретико-методологічний аспект / Ю.Я. Лузан // Економіка АПК. – 2011. – 2. – С. 3-12. 10. Палкін Ю.І. Особливості конкуренції в аграрному секторі / Ю.І. Палкін, Н.П. Замовна // Вісник аграрної науки. – 1995. – № 2 (502). – С. 7-14.